

Dr hab. Inetta Nowosad, prof. UZ
Uniwersytet Zielonogórski

RECENZJA

**pracy doktorskiej Pani mgr Alicji Skibickiej-Piechny na temat:
Wsparcie społeczne nauczycieli szkół podstawowych,
napisanej pod kierunkiem Pana prof. dr hab. Jolanty Szempruch,
przewidzianej do obrony w Wydziale Nauk Humanistycznych i
Informatyki Akademii Mazowieckiej w Płocku,
Płock 2023, s. 347.**

Warto już we wstępie zaznaczyć, że przedłożona do recenzji dysertacja spełnia nie tylko wymagania ustawowe (zawarte w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) odnoszące się do rozpraw doktorskich, ale wypełnia je na bardzo wysokim poziomie we wszystkich analizowanych zakresach. Wyróżnia się oryginalnością analizowanej problematyki, poziomem merytorycznym, znakomicie uzasadnionymi podstawami teoretycznymi i metodologicznymi. Z wielką przyjemnością wskażę te obszary i uzasadnię moją wysoką ocenę dzieła odnosząc się do poszczególnych części pracy.

* * *

Na wstępie pragnę zaznaczyć, że Autorka podjęła się w prowadzonych przez siebie penetracjach badawczych bardzo istotnego, o znaczeniu praktyczno-społecznym, zagadnienia z dziedziny szeroko postrzeganej instytucjonalnej praktyki pedagogicznej jaką stanowi funkcjonowanie zawodowe nauczyciela, w tym przypadku w zakresie wsparcia nauczycieli szkół podstawowych. Nie ulega dla mnie wątpliwości, że temat pracy zasługuje na uwagę i pełne uznanie. Takie ujęcie problematyki jest ważne nie tylko z punktu widzenia pracujących w zawodzie nauczycieli, ale również odpowiedniego ukierunkowania kształcenia przyszłych nauczycieli w ramach ich przygotowania zawodowego. Tym samym praca jest jednoznacznie osadzona w pedeutologii i wpisuje się w procesy rozwoju potencjału zawodowego nauczycieli, zwiększania ich mocy sprawczej, a nawet pośrednio efektywności pracy szkoły. Pani mgr Alicja Skibicka-Piechna jest tego wysoce świadoma i już we wstępie wskazuje na wiele uzasadnień tak sprecyzowanego tematu.

Pierwszym są liczne wyzwania pojawiające się przed szkoła i nauczycielami, wzmacniane przez wieloaspektowość roli nauczyciela, a także wielokontekstowość warunków, w których jest ona realizowana, nieustannie redefiniowana (s.4). Drugim uzasadnieniem jest potrzeba rozwoju licznych

kompetencji, w tym jak przyjmuje Doktorantka „nieprzeciętnej energii”, odporności na stres oraz umiejętności poszukiwania wsparcia i rozsądnego korzystania z pojawiających się ofert i możliwości w zakresie rozwoju osobistego i zawodowego (s.4). Trzecie z uzasadnień wpisuje nauczyciela w rolę poszukiwacza, biorcy oraz uczestnika sieci wsparcia na polu funkcjonowania zawodowego, jako skutek intensywnie przebiegających zmian społecznych i edukacyjnych zachodzących na wielu płaszczyznach (s.4). Wskazane argumenty znacząco uzasadniają potrzebę zwrócenia większej uwagi na możliwości wsparcia społecznego nauczycieli unikając niepotrzebnych zagrożeń, poczucia niepokoju i niepewności jakie może doświadczać nauczyciel pod presją tempa zmienności otoczenia szkoły. Tu „wymóg przystosowania się do nowych warunków, konieczność aktywnego radzenia sobie w zmieniającej się rzeczywistości, a jednocześnie objaśnienie i wskazywanie kierunków przemian świata swoim uczniom oraz stwarzanie im warunków do rozwoju, stanowi nie lada wyzwanie, które może wywołać u nauczycieli poczucie sprzeczności pomiędzy oczekiwaniami zawodowymi, a realiami pracy, frustrację w realizacji ideału zawodowego oraz doświadczenie niepowodzenia w zmaganiu się z kolejnymi wyzwaniami (s.5).

To szerokoprofilowe rozumienie potrzeby badań bardzo dobrze świadczy o Doktorantce i osadzeniu pedeutologicznego obszaru dociekań naukowych na podbudowie interdyscyplinarnej, by lepiej zrozumieć badane zjawisko i jego społeczne i edukacyjne uwikłania. Stąd sam przedmiot badań wpisuje się szerzej niż tylko rozwój zawodowy nauczycieli i wskazuje na możliwości rozwoju szkoły i poprawy efektywności edukacji. Co ciekawe, iż mimo wielu badań dotyczących szkoły czy nauczyciela, podjęty przez mgr Alicję Skibicką-Piechną temat jest obszarem zaniedbanym w doświadczanych realiach współczesności i wyzwaniach profesjonalizmu nauczycieli. Stanowi niewykorzystany potencjał wzmocnienia sprawczej siły szkoły i poprawy jakości usług edukacyjnych.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska mgr Alicji Skibickiej-Piechny jest strukturą bardzo złożoną i wielowymiarową, wpisuje się w bardzo rozległy obszar badań pedeutologicznych dotyczących wsparcia społecznego nauczycieli szkół podstawowych. Podjęcie się tak ujętego tematu z wyeksponowaniem stanu i uwarunkowań wsparcia aspołecznego nie doprowadziły na przestrzeni lat do ukonstytuowania się rozwiązania systemowego zorientowanego na wzmocnienie jakości i efektywności przygotowania zawodowego nauczycieli w środowisku pracy. I choć tempo zmian społecznych w których funkcjonują nauczyciele, i na które muszą odpowiedzieć, sprawia, że wbrew pozorom jest to trudne i skomplikowane zagadnienie wymagające wieloaspektowego ujęcia. Świadczy o odwadze Doktorantki i gotowości dobrego rozpoznania obszarów ważnych a schodzących niestety na dalszy plan uwarunkowań poprawy jakości i efektywności pracy nauczyciela – szerokiego kontekstu czynników istotnych we wzmocnieniu skuteczności procesów nauczania i uczenia się. W tym przypadku już sama gotowość pani mgr Alicji Skibickiej-Piechny zajęcia się słabiej eksplorowanym obszarem, zasługuje na uznanie. Wejście Doktorantki na trudne pole wieloaspektowego i wielokontekstowego pola funkcjonowania zawodowego nauczycieli oraz pokonanie wielu trudności, które wykazałam nie dziwi z uwagi na osobę promotorki prof. Jolanty Szempruch –

wybitnej naukowczynie i badaczki na polu nauki o nauczycielu. Doktorantka, idąc Jej śladami rozwija i uzupełnia dotychczasowe badania prowadzone w tym zakresie także przez innych współczesnych badaczy jak H. Kwiatkowska, J. Bałachowicz, W. Dróżka, B. D. Gołębiak, T. Lewowicki, B. Żechowska. Tym samym cenne jest spójne przedstawienie w pracy trzech niezwykle ważnych kwestii:

1. Rozpoznanie specyfiki wsparcia społecznego nauczycieli szkół podstawowych (s.198-239).

2. Ustalenie czynników warunkujących wsparcie społeczne badanych nauczycieli szkół podstawowych (s.240-267).

3. Wykazanie kierunków działań wspierających nauczycieli w funkcjonowaniu zawodowym – implikacji praktycznych, jako możliwość / potrzeba rozwiązań systemowych zgodnych z wymogami profesjonalizmu nauczycieli (s. 268-289).

Takie określenie celu badań (s.6) jest niezwykle ważne dla codziennej praktyki edukacyjnej i wypracowania rozwiązań wzmacniających poziom efektywności czynności nauczyciela w środowisku szkolnym. Każda więc próba zintensyfikowania badań i refleksji w tym zakresie spotyka się z zainteresowaniem oraz wzbudza określone nadzieje na eliminowanie luk i wypracowanie spójnego ujęcia. Przyczyna ta, a także społeczne zapotrzebowanie na problematykę z tego zakresu, jak i osobiste zainteresowania, zdecydowały o podjęciu przez Doktorantkę próby opracowania obszernej monografii (s.347) dotyczącej analizowanego zjawiska.

Pomimo faktu, że pracę przygotowała reprezentantka nauk o wychowaniu, to jej eksplikacje teoretyczno-badawcze, choć skupiają się na polu pedeutologii, to jednak odwołują się i oscylują wokół problemów poruszanych przez współczesną socjologię wychowania (edukacji), psychologię, nauki o zarządzaniu, czy też filozofię wychowania. Zaś konsekwentnie realizowane holistyczne podejście do problemu udowadnia, iż Autorka opanowała w stopniu wysokim trudną sztukę prowadzenia analiz interdyscyplinarnych oraz stworzenia odpowiednich logicznych powiązań przyczynowo-skutkowych – w ramach globalnej struktury pracy doktorskiej. Jest to zatem praca interdyscyplinarna o wyraźnym nachyleniu w kierunku uwarunkowań profesjonalnego funkcjonowania nauczycieli w zawodzie – procesu, który w swojej istocie jest zawsze procesem wielostronnym, wielozakresowym i nie dającym się sprowadzić do prostej triady: podejmowanie (bądź zaniechanie) działania – następstwa – konsekwencje. Zabieg ten dowodzi ogólnej wiedzy teoretycznej Doktorantki w dziedzinie nauk społecznych i Jej kultury naukowej.

Doktorantka porusza liczne kwestie z zakresu normatywno-kulturowego – dostrzegając w nich główne formy skutecznego przekazywania określonego zasobu wiedzy potrzebnej do pełnienia roli zawodowej nauczyciela. Przy takim ujęciu jawi się problem kreowania określonej osobowości zawodowej słuchacza studiów wyższych o specjalności nauczycielskiej w dobie dzisiejszej, który stanowić ma o powodzeniu systemowego i śmiałego programu przekształceń szkolnictwa i poprawy jakości pracy. I tu należy podkreślić trafność czynionych penetracji i umiejętność wniknięcia w bardzo aktualny dyskurs jakości edukacji. Wpisuje się tym Pani mgr Alicja Skibicka-Piechna w poważnie uargumentowaną dyskusję na temat roli nauczycieli w procesie przemian, a dokładnie w procesie jakościowej

odnowy szkoły i edukacji przez profesjonalizację roli zawodowej nauczyciela. Wiele cennych argumentów, które Doktorantka przytoczyła w pracy może stanowić ważny głos w toczącej się debacie na temat kształcenia i doskonalenia nauczycieli – co zresztą sama zauważa i eksponuje w podsumowaniu wyników badań (290-295).

Uzasadniając wartość zagadnień podjętych przez Doktorantkę w omawianej pracy warto wskazać na niezwykle istotny problem naukowy. Tym samym z pełnym przekonaniem mogę uznać problematykę podjętą przez Panią mgr Alicję Skibicką-Piechnę za doniosłą badawczo i wyeksponować kilka jej cech:

- adekwatność – praca wpisuje się w nowe, mało jeszcze rozpoznane kwestie;
- użyteczność – odslania uwarunkowania wsparcia społecznego, jego specyfikę i możliwości wzmocnienia w rozwoju pracy zawodowej nauczycieli;
- perspektywiczność – praca jest zorientowana na poszukiwanie nowych sposobów oddziaływania na jakość i efektywność nauczycieli;
- nowatorstwo – podjęty temat nie jest jeszcze wystarczająco opracowany, zwłaszcza w aspekcie zmienności i współczesnych wyzwań stawianych przed szkołą. Również przedstawiona koncepcja własna rozwiązań pedagogicznych wzmocniających poziom działań wspierających nauczycieli w funkcjonowaniu zawodowym ma charakter pionierski.

* * *

Praca doktorska opracowana przez mgr Alicję Skibicką-Piechnę jest dziełem zasługującym na uwagę. Wzmaga ją także duży rozmach włożony w opracowanie tematu (ss.347). Autorka opanowała w stopniu wysoce zadowalającym trudną sztukę prowadzenia badań i analiz interdyscyplinarnych oraz stworzenia odpowiednich logicznych powiązań przyczynowo-skutkowych między poszczególnymi subdyscyplinami nauk społecznych, a oczekiwaniami pedeutologicznymi.

Pod względem formalnym praca jest dobrze skonstruowana i w całości dotyczy zapowiedzianej w tytule problematyki. Jednocześnie zawarte w pracy części dopełniają się – to poprawne podejście świadczące o opanowaniu sztuki pisania prac naukowych. Niezwykle interesująca jest struktura pracy, która odpowiada wszelkim wymogom stawianym pracom stricte naukowym, jest logiczna z klasycznym typowym rozkładem części na teoretyczną, metodologiczną i badawczą zwieńczoną konkluzjami. W efekcie składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów i odpowiadających im podrozdziałów, podsumowania i wniosków. Opracowanie zamyka rzetelna i bardzo obszerna bibliografia (licząca w sumie 523 pozycji źródłowych, w tym wiele obcojęzycznych), spis tabel, wykresów i schematów, oraz aneks.

Wstęp (s.4-7) naświetla najważniejsze przyjęte ustalenia, które znakomicie uzasadniają przyjętą konstrukcję całości, jak i poszczególnych rozdziałów. Ponadto, Autorka wyjaśnia ich znaczenie nie tylko w zrealizowanym badaniu, ale również odnosi do sytuacji zawodowej nauczycieli jakiej aktualnie doświadczają. Wykazuje na istniejące zagrożenia, uwikłania, czy swoiste „zapętlania”. Wyjaśnia i uzasadnia przebiegu badań i strukturę ich opisu. Zatem wyjaśnienia zawarte we wstępie pozwalają nie tylko ujrzyć strukturę pracy, ale jej

tok/drogę postępowania badawczego, przez którą Autorka pracy skutecznie wprowadza i przeprowadza czytelnika.

Przyjęta kolejność rozdziałów ma charakter problemowy i umożliwia wyczerpujące omówienie podjętej w rozprawie problematyki. Rozdział pierwszy o tytule „Nauczyciel w warunkach zmiany społecznej”, stanowi logiczne dookreślenie sytuacji zawodowej nauczyciela. Jest najszerszym polem funkcjonowania zawodowego, którego rozpoznanie jest warunkiem przejścia do kolejnych partii racji. Poświęcony został. Dookreśleni zmian społecznych i edukacyjnych kontekście funkcjonowania zawodowego nauczycieli. Doktorantka zwróciła uwagę na kompetencje nauczycieli, których rozwój ma istotne znaczenie w skutecznym przeprowadzeniu zmian. Wyeksponowała role społeczne w zmieniającym się społeczeństwie. Znaczenie poczucia sensu pracy i skuteczności zawodowej, zwłaszcza w sytuacji zmienności otoczenia szkoły i aktualnych wyzwań przed którymi stają nauczyciele. Zwraca uwagę na sytuacje trudne w funkcjonowaniu profesjonalnym nauczyciela jako źródle stresu. Wymienione pola zostały poddane dokładnej analizie na podstawie literatury przedmiotu, prowadząc z wielką starannością swoisty „dialog” stanowisk i ujęć teoretycznych. Z dużym zadowoleniem mogę odnotować, że Autorka nie referuje ważnych i mniej ważnych tez zawartych w publikacjach różnych autorów, lecz prowadzi analizę problemów uznanych za istotne, prezentując w sposób zbiorczy stanowiska wielu naukowców. Nie bez znaczenia jest to, że literatura naukowa, z której korzysta, jest bogata i zawiera wiele publikacji krajowych i zagranicznych. Udowadnia to odczytanie Autorki, ale nie tylko. Przywołując zawarte w literaturze różnorodne klasyfikacje i rozwijając je, mgr Alicja Skibicka-Piechna potrafi także prezentować własne ujęcia, wykazując, że jest nie tylko rzetelnym sprawozdawcą, ale też umie samodzielnie konstruować klasyfikacje naukowe. Tym samym zawarty w tej części przegląd literatury jest wartościowy merytorycznie i dobrze uporządkowany.

Na podobnie wysokim poziomie został opracowany drugi rozdział na temat „Wsparcie społeczne nauczycieli w literaturze przedmiotu” (s.103-168), w którym wyjaśniona została główna, tytułowa kategoria wsparcia społecznego nauczycieli. Doktorantka wyszła od teoretycznych podstaw wsparcia społecznego (s.105-129), w tym omówienia głównych ujęć definicyjnych (s.113-120), wykazania najważniejszych modeli wsparcia społecznego (s.121-122) oraz dyskusji wokół skuteczności wsparcia społecznego (s.122-129). Po ustaleniu podstawowych ujęć teoretycznych wyjaśniających wsparcie społeczne, kategoria ta została odniesiona do sytuacji zawodowej nauczycieli uwzględniając zmiany i prognozy społeczne (s.129-168). W sumie rozdział drugi zawiera bardzo ważne części pracy definiujące postawione w badaniu teoretyczne uzasadnienie badań. Pani Alicja Skibicka-Piechna przyjęła założenia relacyjności interakcji międzyludzkich, w których człowiek otrzymuje wsparcie (s.133-137). Odwołując się do ujęcia Stanisława Kawuli „spirali życzliwości”, przyjęła podejście dynamiczne wsparcia społecznego. Wykazała i omówiła wybrane formy wsparcia społecznego nauczycieli (s.137-158), którym poświęcona została duża część rozdziału. Jest to słuszne zważywszy, że kwestie te zostały wykazane w badaniu. Rozdział zamyka omówienie wsparcia nauczycieli w warunkach pandemii covid-19 (s.158-168). Jest to ważne zamknięcie rozważań teoretycznych, które uwzględnia najnowsze

zjawisko, z którym musieli zmierzyć się nauczyciele potrzebując wsparcia w zmierzeniu się z nieznanym.

Metodologiczne podstawy badań własnych (s.169-197) zostały przedstawione w rozdziale trzecim. Autorka prawidłowo sformułowała przedmiot, cel badań oraz problemy i hipotezy badawcze. Wskazała na zmienne i ich wskaźniki. Również pozostałe części tego rozdziału, w których zaprezentowane zostały metody, techniki i narzędzia badawcze, scharakteryzowano teren badań, próbę badawczą, organizację badań i sposób opracowania zgromadzonego materiału empirycznego – nie budzą zastrzeżeń. Przyjęcie przez Doktorantkę badań ilościowych wspomaganym elementami poznania jakościowego (s.189) jako uzupełniających się w rozpoznaniu przebiegu wsparcia społecznego nauczycieli oraz uwarunkowań tego procesu, uważam za trafne. Przyjęte podejście jest dla mnie słuszne i zostało w pracy starannie uzasadnione. Należy podkreślić nie tylko znakomite przygotowanie metodologiczne Doktorantki, wnikliwość i pracowitość widoczną w opracowaniu wyników tak licznych narzędzi (7 narzędzi udostępnionych w aneksie), lecz także dar wyegzekwowania ich od grupy ponad 257 nauczycieli dobranych celowo-losowo (s.187) w roku 2022 na terenie Płocka. Dopełnieniem badań ankietowych było przeprowadzenie indywidualnych wywiadów, do których dobór był celowy i dotyczył dyrektorów, pedagogów i psychologów szkół, w których badani byli nauczyciele. Przyjęcie takiego podejścia pozwoliło Autorce pracy wydobyć całe spektrum istoty procesu wsparcia społecznego w placówkach szkolnych oraz poza nimi i odnieść je do efektywności procesów edukacyjnych szkoły.

Część badawczą tworzą trzy rozdziały, które adekwatnie stanowią główne obszary analiz. Pierwszy to „Specyfika wsparcia społecznego nauczycieli szkół podstawowych” (rozdział IV), drugi „Czynniki warunkujące wsparcie społeczne badanych nauczycieli szkół podstawowych”(rozdział V) oraz trzeci „Kierunki działań wspierających nauczycieli w funkcjonowaniu zawodowym – implikacje praktyczne” (rozdział VI), który choć podejmowanymi rozważaniami wychodzi w przyszłość, to jednak buduje system koniecznych rozwiązań w oparciu o uzyskany stan rezultatów badań. W efekcie treści wskazanych tu trzech rozdziałów są bez wątpienia najbardziej wartościową częścią pracy, która ujawnia podobne cechy prowadzonych wcześniej analiz. Także i tu na pozytywną ocenę zasługuje dokładność, szczegółowość, rzetelność gromadzenia, porządkowania i opracowania danych. Równie istotna jest rzeczowość komentarzy i interpretacji przedstawianego materiału badawczego. Tak dobry i interesujący opis jest warunkiem rzetelnej interpretacji. I to właśnie opisy rzeczywistości pedagogicznej dokonane przez Autorkę zasługują na wysokie uznanie. W moim odczuciu jest to efekt bardzo obszernej analizy wyników badań (s.198-289.), która pobudza i inspiruje do dalszych badań i poszukiwań.

Zebrany materiał badawczy jest bez wątpienia interesujący i potwierdza opanowanie przez mgr Alicję Skibicką-Piechnę umiejętności analizy wyników badań własnych, przeprowadzenia dyskusji tych wyników oraz prezentacji wniosków, które stanowią udaną próbę zwieńczenia zrealizowanych badań. Usytuowania uzyskanych wyników z ustaleniami zawartymi w literaturze przedmiotu oraz „wskazania” dla innych badaczy i praktyków. Bezspornie

wnioski wskazują na konieczność wprowadzenia zmian podejścia do wsparcia społecznego oferowanego nauczycielom i baczniejszej uwagi na możliwości wewnątrzszkolne i współpracy pomiędzy nauczycielami innych szkół. Trafna w tym miejscu jest konkluzja Michaela Fullana, który również wykazał na wciąż jeszcze zaniedbany potencjał szkoły: „Jedną z większych ironii wszechczasów, jest to, że szkoły zajmujące się nauczaniem i uczeniem się, nie potrafią uczyć się od siebie nawzajem. Kiedy to się zmieni, czeka je pewna przyszłość”. Potwierdza to wartość rozpoznań mgr Alicji Skibickiej-Piechny w rodzimym kontekście uwarunkowań i wskazanie możliwych rozwiązań wartych docenienia i wdrożenia. Ze względu na fakt, iż praca dotyczy tematu o dużym znaczeniu dla teorii i praktyki pedagogicznej, warto by Autorka podjęła trud przygotowania tekstu do druku.

* * *

Moje uznanie i wysoką oceną całego dzieła kieruję przede wszystkim pod adresem warsztatu naukowego – spełniającego wszystkie kryteria dysertacji doktorskiej na wysokim poziomie. Uwagę zwraca niebanalność przyjętych rozwiązań naukowych, sposób prowadzonych narracji i analiz oraz niespotykana na poziomie prac doktorskich erudycja. Dodam również, że ujęta w pracy literatura jest reprezentatywna dla podjętego problemu i znakomicie przez Autorkę wykorzystana.

Uzyskane przez Panią mgr Alicję Skibicką-Piechnę rezultaty wnikliwie zgłębiają fenomen zjawisk i procesów w środowisku zawodowym nauczycieli w zakresie wsparcia społecznego w ich otoczeniu, w które są uwikłani. Niezwykle cenne jest również ciągłe (od pierwszej strony pracy po ostatnią) odniesienia, czy bardziej „osadzenia” analizowanych zjawisk na tle dokonujących się przemian społecznych, tak w Polsce, jak i na świecie. Zwrócenie uwagi na tę dynamikę i zawiłości intensywnie przebiegających procesów i zjawisk, stwarza szansę podjęcia się próby przewidywania możliwych do zaistnienia zjawisk przez pryzmat szerokich odniesień do kontekstu społeczno-kulturowego, stanowiącego codzienność życia nauczycieli. Takie ujęcie bez wątpienia wymaga dojrzałości i niezbędnego dystansu – a z tym Autorka poradziła sobie znakomicie.

Wysoko oceniam w zaprezentowanym warsztacie naukowym – niebanalność przyjętych rozwiązań naukowych, twórcze zaangażowanie Autorki, jej staranność w czasochłonnym badaniu oraz co niezwykle ważne w prezentacji założeń i ich rezultatów - erudycję. Mogę przyznać, że Doktorantka zbudowała nie tylko niezwykle interesujący, ale też wzorcowy projekt badawczy o dużym znaczeniu dla praktyki - możliwości poprawy sytuacji zawodowej nauczycieli. Podziwiam również nakład pracy, konsekwencję, a czasami pewnie i upór w przeprowadzeniu wszystkich założeń projektu. Bez wątpienia praca wypełnia lukę poznawczą. Wpisuje się w toczącą się debatę pedeutologiczną na temat roli zawodowej nauczycieli, ich rozwoju zawodowego, ale też debatę oświatową na temat jakości kształcenia i możliwości przygotowania młodych kadr/specjalistów do pracy w zglobalizowanym świecie oczekującym od absolwentów wysokiej jakości pracy, ale też predyspozycji do współpracy wewnątrzszkolnej, jak i szkoły z innymi placówkami.

Pani mgr Alicja Skibicka-Piechna bezspornie wykazała, że nie idzie na skróty i nie boi się trudnych rozwiązań i rzetelnie poodchodzi do stawianych sobie zadań. Wnika w rzeczywistość społeczną nauczycieli postawionymi problemami i czyni to nad wyraz skrupulatnie. W efekcie tak postawionego zabiegu, powstał niezwykle bogaty i ciekawy materiał, który bez wątpienia warto i należy opublikować. W konkluzji z pełną odpowiedzialnością wyrażam przekonanie, że napisana pod kierunkiem Pani Prof. dr hab. Jolanty Szempruch praca Pani mgr Alicji Skibickiej-Piechny pt. „Wsparcie społeczne nauczycieli szkół podstawowych” stoi na bardzo wysokim poziomie merytorycznym - jest pozycją nowatorską i wartościową poznawczo. Autorka opracowała podjęty temat w sposób rzetelny, wskazując na umiejętność prowadzenia wielopłaszczyznowych interdyscyplinarnych analiz z uzyskanych materiałów badawczych. Wykazała również bezsporną znajomość podstaw teoretycznych badanego problemu. Wiele analiz przedstawionych w pracy ma nowatorski i oryginalny charakter i stanowi niezaprzeczalny wkład Autorki w dalszy rozwój i poszerzenie pól badawczych we współczesnej pedeutologii.

Na tej podstawie stwierdzam, iż przedstawiona do recenzji praca Pani mgr Alicji Skibickiej-Piechny **spełnia wymogi obowiązującej Ustawy** w części dotyczącej warunków nadawania stopni naukowych. **Stawiam więc wniosek o przyjęcie dysertacji oraz dopuszczenie Kandydatki do dalszych etapów wszczętego przewodu doktorskiego** i umożliwienie Jej publicznej obrony. Jednocześnie ze względu uzasadnione przez mnie walory naukowe, wysoki poziom całego dzieła i jego oryginalność **wnoszę o wyróżnienie tej dysertacji** i opublikowanie w formie książkowej.

Inetta Nowosad